

NOTICIARI

La nomenclatura dels hidrometeors. — És freqüent, en interpretar la notació de fenòmens especials feta pels observadors, una confusió entre els hidrometeors, deguda a la diferència de significat dels mots segons les comarques. La gelada, per exemple, és anomenada gebrada al pla de Barcelona i rosada en algunes comarques del nordoest. Més freqüent és encara la confusió entre les precipitacions sòlides (calamarsa, pedra, etc.), que no solament són diferents en elles mateixes, sinó que es presenten en condicions meteorològiques oposades.

Els nostres filòlegs no han resolt encara aquesta qüestió, que és essencialment tècnica, i els diccionaris deixen ample lloc al dubte sobre la manera d'interpretar cada mot. Essent, però, necessari establir una nomenclatura general per als observadors, creiem que cal prendre com a decisiva la que figura a l'edició catalana de l'Atlas internacional dels núvols i dels estats del cel (atlas complet); d'ella extraïem les definicions següents, en les quals figuren, després de cada mot d'entrada, els seus equivalents en anglès, alemany i francès:

PLUJA (*Rain, Regen, Pluie*) : Precipitació uniforme de gotes grosses (pluja ordinària, pluja general) que cauen d'un sostre continu de núvols. El cel està cobert, sia d'un veritable mantell de núvols de pluja, resultat d'una successió de núvols fent vel, sia d'un sostre de núvols uniformement grisos, però relativament alts, tenint generalment sota d'ells masses nuvoloses informes, que poden escaure-s'hi en una quantitat tal, que tapin enterament el sostre de núvols superior.

NEU (*Snow, Schnee, Neige*) : Precipitació bon xic uniforme de cristalls hexagonals que cauen d'un sostre continu de núvols (el mateix aspecte del cel que per a la «pluja»).

AIGUANEU (*Sleet, Regenschnee, Pluie et neige*) : Precipitació quelcom uniforme de neu fosa o de neu i pluja barrejades.

NEU RODONA (*Granular snow, Reifgraupeln, Neige roulée*) : Grans blancs i opacs, d'1 a 5 mm. de diàmetre, de la mateixa estructura que la neu. Són trencaçissos i s'aixafen fàcilment. Si cauen sobre un terreny dur, reboten i sovint es trenquen. Esdevenen principalment amb una temperatura al voltant dels 0° i gairebé sempre en el Continent; moltes vegades abans o al mateix temps que la neu ordinària.

CALAMARSA (*Soft hail, Frostgraupeln, Grésil*) : Grans mig transparents, rodons, rarament cònics, de 2 a 5 mm. de diàmetre. Sovint tenen un nucli de neu rodona cobert per una clovella de glaç. Adhuc quan cauen sobre un terreny dur, el cobreixen sense trencar-se, i són difícils d'aixafar. Com que solen caure amb una temperatura propera a 0°, i sovint ensems amb la pluja, són humits.

PEDRA (*Hail, Hagel, Grêle*) : Trocets de glaç irregulars, d'una grossària que varia de la d'un pèsol a la del puny. Són o bé enterament transparents, o bé fets de clovelles alternativament clares i opaques (aquestes darreres, semblants a la neu). Cauen gairebé exclusivament durant les tempestes fortes o de gran durada, i mai amb temperatures per sota de 0°.

GRANETS DE GLAÇ (*Pellets of ice, Eiskörnchen, Grains de glace*) : Granets transparents, durs com el glaç, d'1 a 4 mm. de diàmetre. Quan cauen sobre un sòl dur, reboten. Són produïts per gotes de pluja que, en travessar una gruixa d'aire fred, s'hi congelen.

AGULLES DE GLAÇ (*Floating ice crystals, Eisnadeln, Aiguilles de glace*) : Bastonets molt petits, granets o escates de glaç, que voleien visiblement en l'aire. Es veuen bé sobretot quan brillen a la llum del sol, i llavors poden produir columnes solars o altres fenòmens d'halo. Apareixen en temps estable, a l'hivern, més freqüentment amb grans freds en l'hivern polar o en les altes regions de l'atmosfera lliure.

ROIÑA (*Drizzle, Nieseln, Bruine*) : Precipitació força uniforme de gotetes innombrables i minúscules (diàmetre ordinàriament inferior a 1/2 mm.), que semblen gairebé flotar en l'aire i voleien compartint els seus moviments més lleus. La roïna cau d'un sostre continu de Stratus baixos i espessos. Al llarg de les costes i a muntanya, principalment, la roïna pot donar una quantitat apreciable de precipitació (que fàcilment arriba a 20 mm. en 24 hores).

BOIRA (*Fog, Nebel, Brouillard*) : Gotetes petites, microscòpiques, d'aigua, que floten en l'aire i fan una impressió de fred i d'humitat. En certes circumstàncies, mirant-ho atentament, es poden veure les gotetes d'aigua voleiar davant dels ulls. En conjunt, la boira sembla blanca, llevat en el veïnatge de les regions industrials, on és de color groc brut o gris. En una boira veritable, que ja no sia en vies de dissolució, la visibilitat horitzontal, segons les convencions internacionals, ha d'ésser inferior a 1 km., almenys en una direcció determinada.

BOIRINA (*Mist, Leichter Nebel, Brouillard léger*) : Boira lleu, o aire emboirat, en el qual la visibilitat és superior a 1 km. No se sent ni fred rigorós ni humitat, per raó que en la boirina les gotetes són massa petites i escampades; el seu color grisenc la distingeix sovint de la boira veritable.

CALITJA (*Haze, Dunst, Brume sèche*) : Partícules de pols provinents de regions seques, o partícules de sal, seques i tan petites, que no es poden sentir ni veure a simple vista, però que donen a l'aire un aspecte fumós característic. La calitja estén un vel uniforme sobre el paisatge i n'entela la coloració. Vist sobre un fons fosc, aquest vel té un to blavós («els horitzons blaus»), però sobre un fons clar (per exemple, núvols a l'horitzó, muntanya nevada, sol), la seva tonalitat és d'un groc brut, o roig-groguenc; això la diferencia de la boirina (vegeu més amunt), que és grisenca, encara que la intensitat d'ambdues pot ésser la mateixa.

VISIBILITAT EXCEPCIONAL (*Unusual visibility, Reine, durchsichtige Luft, Visibilité exceptionnelle*) : Adhuc quan no hi ha cap causa d'entorbelliment de

l'aire, hom pot veure destacar-se, sobre els darrers termes allunyats i foscos, el mateix vel blavós que quan hi ha calitja. Al nivell de la mar (en les capes baixes), aquest vel, produït pel mateix aire pur, àdhuc en les circumstàncies més avorables, tapa completament les serralades situades a més de 500 km. de distància, i generalment les que són a menys de 100 km. Això pot esdevenir igualment durant el crepuscle, o bé quan la visibilitat, en una direcció qualsevulla, és minvada accidentalment; per exemple, per un xàfec, en el cas que l'aire sigui pur i transparent per ell mateix. Quan no hi hagi serralades prou allunyades, es reconeixerà l'aire pur en això: els colors i els detalls del paisatge són nets i clars fins a 5 o 10 km. (gens de vel), i les serralades, fins a una distància d'uns 30 km., es destaquen clarament sobre el cel en temps nuvolós, amb perfils ben definits d'un blau fosc, i quan són il·luminades pel sol, mostren tots llurs detalls.

XÀFEC (*Shower, Schauer, Averse*): Dels meteors abans esmentats, poden caure en forma de xàfec: la pluja, la neu, l'aiguaneu, la neu rodona, la calamarsa, la pedra i els granets de glaç. El que caracteritza un xàfec, no és solament que la precipitació comenci i pari bruscament ni tampoc les variacions fortes d'intensitat de la precipitació, sinó, ans que tot, l'aspecte del cel. Es coneix el temps de xàfecs per l'alternància ràpida de núvols tempestuosos, foscos i amenaçadors, amb clarianes de poca durada, sovint amb cel d'un blau fosc (temps d'abril). Si no hi ha veritables clarianes entremig dels ruixats, això prové, sigui d'un sostre de núvols alts (generalment precursors de més pluja), sigui que l'interval entre els núvols de xàfec és ple de núvols lleugers i baixos. També pot succeir que la pluja no pari mai completament, i aleshores l'arribada del xàfec és avisada per la vinguda d'un enfosquiment sobtat.

RUFAGADA DE NEU (*Drift Snow (a), Schneegestöber, Tourmente de neige*): Nevada amb ratxes de vent.

TORB (*Drift snow (b), Schneetreiben, Chasse-neige*): No és pas una precipitació veritable. Els remolins del vent aixequen en l'aire la neu del terreny, en termes que la visibilitat minva sensiblement, el mateix en el sentit horitzontal que en el vertical, i no es pot veure l'estat del cel.

ESCOMBRADA DE NEU (*Drift snow (b2), Schneefegen, Chasse-neige*): La neu, aixecada pel vent, és empesa molt baix sobre el terreny, sense que la visibilitat vertical en sigui sensiblement minvada. El moviment es fa gairebé en línia recta.

TEMPESTAT DE SORRA (*Sandstorm, Sandsturm, Tempête de sable*): No és pas una precipitació veritable, sinó que és sorra o pols arremolinada pel vent, de tal manera que la visibilitat, a l'alçària dels ulls, esdevé inferior a 1000 m.

ROSADA (*Dew, Tau, Rosée*): Gotetes d'aigua, que per causa de la condensació directa d'una gruixa d'aire immediata, es dipositen sobre les superfícies refredades per la radiació nocturna.

GELADA (*Hoar-frost, Reif, Gelée blanche*): Cristalls de glaç produïts de la mateixa manera que la rosada.

GEBRE I (*Rime I, Rauheif, Givre I*): Cristalls de glaç que es dipositen de

les boires i en temps fred (temps de boira), principalment sobre les superfícies verticals, majorment en les puntes i angles dels objectes, i que, creixent cara a vent, poden formar gruixes d'una espessor considerable, amb l'estructura de la gelada. El procés de formació deu ésser anàleg al de la neu rodona.

GEBRE 2 (*Rime 2, Raufrost, Givre 2*) : Masses de glaç, el dipòsit de les quals es fa com en el cas precedent, però que provenen de boirades humides o de roines en sobrefusió, de manera que llur estructura és anàloga a la de la calamarsa. Aquestes dues darreres formacions esdevenen particularment a muntanya.

GELADA ENVIDRIADA (*Glazed Frost, Glatteis, Verglas*) : Gruixa homogènia de glaç transparent que es disposa el mateix a les superfícies verticals que a les horitzontals, i és deguda a pluja o roina en sobrefusió.

AIGUALADA, (...), (*Beschlag, Dépôt de buée*) : Dipòsit del vapor d'aigua de les gruixes més baixes de l'atmosfera, la temperatura de les quals, per causa de la radiació del terreny, s'ha refredat sota del punt de rosada.

TEMPESTA (*Thunderstorm, Gewitter, Orage*) : S'observa ensems llamps i trons.

LLAMPECS (*Distant lightning, Wetterleuchten, Eclairs*) : Llampecs sense tro.

TRO (*Thunder, Donner, Tonnerre*) : S'ou el tro llunyà, però sense veure llampecs. Convé indicar, sempre que es pugui, la direcció en la qual són observats el tro i els llampecs.

Recomanem als observadors l'adopció d'aquesta terminologia, encara que sia contravenint els usos comarcals, en obsequi a la mútua comprensió.

El mot **GLAÇADA**, que se sol prendre com sinònim de «gelada», quedaria així definit en la forma que ho fa el Diccionari General de Fabra : «el fet de glaçar-se l'aigua dels reguerons, basses, etc., per un refredament de l'ambient», és a dir, que no correspondria a cap hidrometeor, sinó a un fenomen tèrmic, en el qual caldria comprendre, a més, «el fet de glaçar-se la saó de la terra per efecte del fred».

Barcelona, 20 de febrer del 1938.

El Director del Servei, E. FONTSERÈ.

Tota la correspondència al Director del Servei Meteorològic de Catalunya:
Carrer d'Urgell, n.º 187. Barcelona.